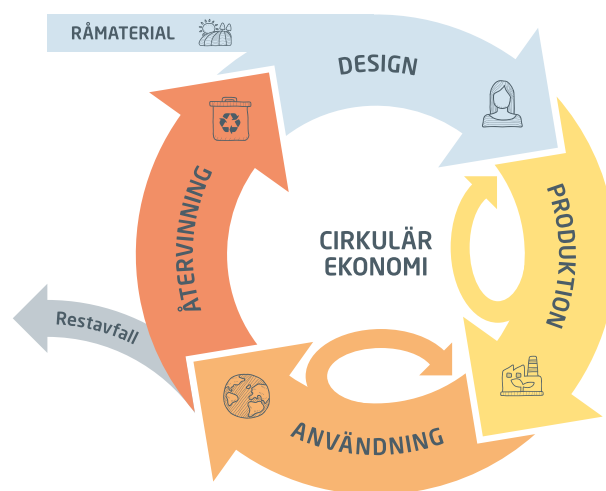

Cirkulär ekonomi för ett konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv i Sverige

En ökande befolkning och medelklass i världen ökar efterfrågan på olika varor och tjänster och därmed på de naturresurser som behövs för produktion. Enligt OECD förväntas den globala materialanvändningen mer än fördubblas mellan år 2011 och 2060 vilket kan leda till resursbrist. Klimatfrågan är en av vår tids stora utmaningar och är starkt kopplad till samhällets resursförbrukning. En ökad materialanvändning leder också till växande avfallsmängder. En del av lösningen på dessa utmaningar är att gå från linjära materialflöden till cirkulära. Resurser hanteras då mer effektivt genom att så mycket som möjligt tas till vara och återanvänds i olika former.

Svenskt Näringsliv tar sin utgångspunkt i EU-kommissionens beskrivning av cirkulär ekonomi: *ett ekonomiskt system som behåller värdet på produkter, material och resurser i ekonomin så länge som möjligt, och minimerar avfallsgenereringen.* I en cirkulär ekonomi förs flödena av material och produkter ihop till en väv av sammanlänkade kretslopp, där slutpunkten i en process blir inledningen till en annan. Det innebär att de olika faserna i produkters livscyklar blir mer beroende av varandra.

I detta ligger både möjligheter och utmaningar. Grunden är resurseffektivitet, ett begrepp som går hand i hand med affärsnytta, och som är en självklarhet för näringslivet. Samtidigt måste varje led ha ett mer utvecklat helhetsperspektiv än i en mer linjär ekonomi, och då behövs det mer samordning med andra aktörer och processer i värdekedjor som ofta är globalt utsträckta. Framväxten av en mer cirkulär ekonomi är därför ofrånkomligen en internationell och gränsöverskridande process, med frihandel och harmoniserade regelverk som viktiga grundbultar. Svenska företags lönsamhet och internationella konkurrenskraft är grundläggande förutsättningar för landets arbete mot en mer cirkulär ekonomi. Sverige ligger långt fram men behöver gå vidare och inte minst tydliggöra och stärka samarbeten mellan samhällets aktörer, för att gemensamt hitta lämpliga vägar för Sveriges arbete mot en mer cirkulär ekonomi.

Sverige och svenska företag har särskilt goda förutsättningar att ta en ledande roll i utvecklingen av en cirkulär ekonomi. Svenska företag har stor kunskap och kompetens att både producera resurseffektivt och identifiera, utveckla och leverera resurseffektiva varor, lösningar och tjänster. Här finns stor tillgång på naturresurser, förutsättningar för bioekonomi, en industri i världsklass, skickliga innovatörer och en stark vilja att satsa på ett fossilfritt samhälle.

Näringslivet spelar en central roll i utvecklingen mot den cirkulära ekonomin. Det svenska näringslivet har höga ambitioner när det gäller cirkulär ekonomi och vill axla en drivande roll.

Vi vill med detta dokument bidra till Sveriges arbete mot en cirkulär ekonomi genom att lyfta fram vad vi tror behövs för att Sverige och svenska företag ska kunna vara ledande inom cirkulär ekonomi. Vi ser fram emot att tillsammans med samhällets övriga aktörer arbeta vidare med dessa frågor.

Viktiga principer för cirkulär ekonomi

- 1. Näringslivet har en viktig och central roll i utvecklingen mot en mer cirkulär ekonomi. Långsiktighet, affärsmässighet och lönsamhet är självklara utgångspunkter för näringslivets engagemang.**

Den cirkulära ekonomin innebär nya affärsmöjligheter och affärsmodeller för näringslivet. Samtidigt kan det innebära komplexa omställningsprocesser som förutsätter möjlighet att uppnå lönsamhet på nya sätt. Dessa förändringar kommer ske successivt, drivet av marknadens villkor. Det behövs teknikutveckling och investeringar för omställningen, vilket förutsätter ett investeringsvänligt klimat och långsiktighet. Det behövs fortsatt forskning och innovation. En stark näringslivsanknytning i forskningen är central för rätt prioriteringar. Fokus bör vara på kommersialisering av lösningar, och hur största möjliga nytta skapas.

- 2. Hållbar utveckling, med fokus på att väga samman miljömässiga, sociala och ekonomiska faktorer, bör vara utgångspunkten vid politiska beslut, framtagande av regelverk och åtgärder som främjar en cirkulär ekonomi.**

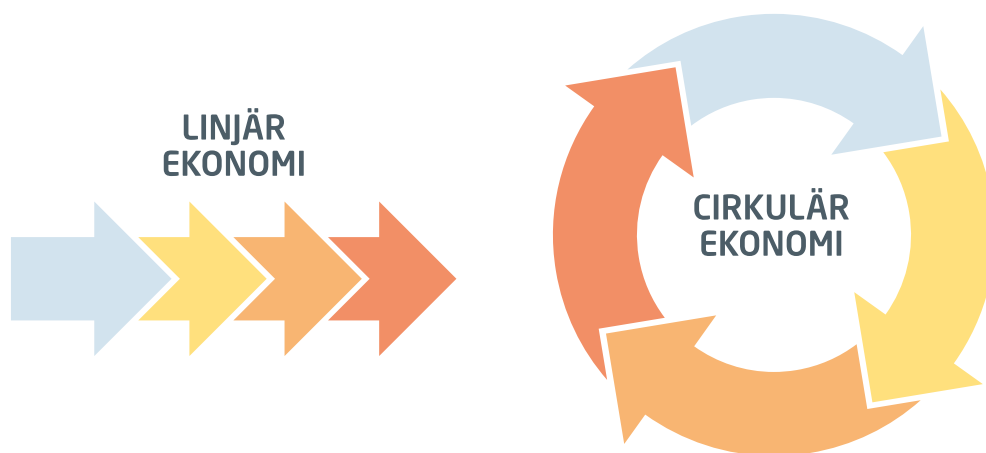
Cirkulär ekonomi är en global megatrend som kommer att förändra vårt samhälle. Därför måste utgångspunkten i arbetet med cirkulär ekonomi vara FN:s globala hållbarhetsmål i ett längre perspektiv – vilket inkluderar både näringslivets konkurrenskraft och ökad resurseffektivitet. I en cirkulär ekonomi där allt fler flöden är hoplänkade behövs ett mer utvecklat samarbete såväl inom näringslivet som över värdekedjor och branschgränser som mellan beslutsfattare, företag, akademi och offentlig sektor – på både nationell och internationell nivå. Näringslivet eftersträvar en konstruktiv dialog och bra samarbeten med samhällets olika aktörer.

3. Det internationella perspektivet är avgörande i arbetet för cirkulär ekonomi, då många material- och produktflöden är globala. Frihandel är en grundförutsättning, och regelverk måste anpassas så att frihandeln värnas.

Sveriges närvaro och konkurrensförmåga på den globala marknaden är central för landets ekonomi och förmåga att göra skillnad. Eftersom handelsflöden och värdekedjor spänner över hela världen, måste både den cirkulära ekonomins affärsmodeller och regelverk ha ett vidare geografiskt perspektiv, med fördel på global nivå – format av handelsavtal, internationella överenskommelser och globala standarder. Den internationella handelns storskaliga flöden ger också kraftfulla verktyg för effektiv resurshantering genom kostnadseffektiv cirkulering av material och produkter. Det är viktigt att policyer för handel och cirkulär ekonomi stödjer varandra.

4. Förutsättningarna för cirkulär ekonomi skiljer sig åt mellan näringslivets branscher. Det är viktigt att beakta att olika lösningar och modeller behövs för olika branscher, material och produkter.

Sverige och det svenska näringslivet har goda förutsättningar för att vara ledande i utvecklingen mot en mer cirkulär ekonomi. Möjligheterna och utmaningarna med cirkulära affärsmodeller ser olika ut bland näringslivets aktörer beroende på var i ekonomin de är verksamma, hur interaktionerna med andra aktörer ser ut samt om kunderna är andra företag, offentliga aktörer eller privatkonsumenter. Det är också stora skillnader för exportindustrin och det lokala näringslivet vad gäller möjlig utformning av cirkulära erbjudanden. Därför behövs olika lösningar och åtgärder för olika branscher när det gäller både policy och styrmedel och dessa måste tas fram tillsammans branscherna.

5. Konsumentfokus är centralt i arbetet mot en mer cirkulär ekonomi, då konsumenten har en nyckelroll genom sitt agerande – både vad gäller val av produkter och hanteringen av dessa samt återvinning.

Konsumenten i vid mening – privata konsumenter, offentliga upphandlare och företag (business to business) – har en viktig roll i sammanlänknigen av den cirkulära ekonomins flöden. Dess beteende är i samspel med marknad och lagstiftning. Konsumentens agerande vad gäller val av produkt och hantering av produkter har central betydelse för hur väl en mer cirkulär ekonomi kommer att fungera. Offentlig upphandling kan genom rätt kravställning bidra i samhällets arbete mot ökad resurseffektivitet och en mer cirkulär ekonomi. Design som ger förutsättningar för resurseffektivitet och återvinning är centralt men måste samtidigt uppfylla motsvarande funktionalitet, säkerhet eller livslängd och behöver ha en konkurrenskraftig prisnivå för att väljas av kunden.

6. I en mer cirkulär ekonomi behövs effektiva och storskaliga flöden, där återvunnet material och biprodukter ges samma förutsättningar som jungfruligt material.

Att resurser och material används effektivt är en grundpelare för svensk konkurrenskraft. Att öka livslängden och återvinningsgraden för material är en nyckel för en mer cirkulär ekonomi. Förutsättningarna skiljer sig mellan olika materialslag, och marknaden för vissa material behöver utvecklas. För att öka användningen av återvunnet material och biprodukter måste de få samma förutsättningar och jämlika marknadsvillkor som jungfruligt material har. Produkt- och projektstandarder samt tekniska specifikationer kan behöva uppdateras. Både offentlig sektor och näringslivet har viktiga roller i att bidra till en fungerande marknad för återvunnet material och biprodukter genom att skapa efterfrågan.

7. Styrmedel behöver harmoniseras både på EU-nivå och internationellt för att underlätta handel och företagande kopplat till cirkulär ekonomi. Begreppet avfall måste omdefinieras till att ses som en resurs.

Styrmedel och incitament kan behövas för att stimulera framväxten av den cirkulära ekonomin, men bör användas med försiktighet. Fokus bör då vara att korrigera marknadsmisslyckanden och styra så nära problemet som möjligt. Styrmedlen bör vara teknikneutrala och harmoniserade, och måste innan de införs konsekvensutredas i nära dialog med berörda aktörer. En översyn av lagar och regelverk behövs för större harmonisering och för att främja en cirkulär ekonomi. Till exempel bör samma produktkrav ställas på produkter som produceras inom EU och på importerade produkter. Avfallsbegreppet måste förändras och harmoniseras internationellt för att huvuddelen av det vi idag definierar som avfall ska betraktas och behandlas som en resurs och därmed också underlätta handeln över nationsgränser.

8. Digitalisering och artificiell intelligens kan underlätta en mer cirkulär ekonomi genom nya kunderbjudanden, allt effektivare tillverkningsprocesser och bättre informationsöverföring mellan värdekedjans aktörer.

Digitaliseringen möjliggör bl.a. digitala plattformar och är en viktig faktor när det gäller informationsöverföring och spårbarhet i den cirkulära värdekedjan. Lagstiftningen för digitalisering och cirkulär ekonomi behöver harmoniseras för att digitaliseringen ska kunna fungera som ett kraftfullt verktyg i den cirkulära ekonomin. Bransch- och gränsöverskridande standarder, kopplade till digitalisering, behöver utvecklas.

Svenskt Näringsliv vidareutvecklar, i en separat rapport, ståndpunkterna om vad som behöver göras för att få en mer cirkulär ekonomi. Där beskrivs 11 fokusområden med övergripande mål och förutsättningar för att lyckas för respektive område. Rapporten finns tillgänglig på:
www.svensktnaringsliv.se

Flera av Svenskt Näringslivs medlemsorganisationer har tagit fram branschbilagor där branschens roll, möjligheter och utmaningar i den cirkulära ekonomin beskrivs. Bilagorna finns tillgängliga på:
www.svensktnaringsliv.se